YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

14 päivänä joulukuuta 2006 *

Asiassa T-237/02,

Technische Glaswerke Ilmenau GmbH, kotipaikka Ilmenau (Saksa), edustajinaan aluksi asianajajat G. Schohe ja C. Arhold, sittemmin asianajajat Arhold ja N. Wimmer,

kantajana,

jota tukevat

Ruotsin kuningaskunta, asiamiehinään A. Kruse ja K. Wistrand,

ja

Suomen tasavalta, asiamiehenään T. Pynnä,

väliintulijoina,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz, V. Di Bucci ja P. Aalto,

vastaajana,

jota tukee

Schott Glas, kotipaikka Mainz (Saksa), edustajanaan asianajaja U. Soltész,

väliintulijana,

jossa kantaja vaatii kumoamaan komission 28.5.2002 tekemän päätöksen, jolla kantajalta evättiin oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka liittyivät valtiontukien valvontamenettelyihin,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras sekä tuomarit F. Dehousse ja D. Šváby,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Andová,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.6.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

1 Technische Glaswerke Ilmenau GmbH on saksalainen yhtiö, jonka kotipaikka on Ilmenaussa Freistaat Thüringenissä (jäljempänä Thüringenin osavaltio). Tämä yhtiö perustettiin vuonna 1994 tarkoituksena hankkia neljä niistä kahdestatoista lasinvalmistukseen tarkoitetusta tuotantolinjasta (eli uunista), jotka kuuluivat entiselle Ilmenauer Glaswerke GmbH -yhtiölle, jonka Treuhandanstalt (julkinen taloushallinnollinen laitos, josta sittemmin tuli Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben, jäljempänä BvS) oli asettanut selvitystilaan.

2 Saksan liittotasavalta ilmoitti 1.12.1998 päivätyllä kirjeellä komissiolle kantajan taloudellisen aseman lujittamiseen tähtäävistä eri toimenpiteistä, jotka olivat BvS:n myöntämä uunien kauppahintaa koskeva osittainen maksusta vapauttaminen ja laina, jonka Thüringenin osavaltio myönsi oman Thüringer Aufbaubank -nimisen pankkinsa (jäljempänä TAB) välityksellä.

3 Komissio aloitti 4.4.2000 päivätyllä kirjeellään SG (2000) D/102831 maksusta vapauttamisen ja TAB:n myöntämän lainan osalta EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn, joka kirjattiin numerolla C 19/2000.

4 Komissio vastaanotti muodollisessa tutkintamenettelyssä lisätietoja Saksan liittotasavallalta sekä huomautuksia Schott Glas -nimiseltä yritykseltä, joka on kantajan kilpailija.

5 Komissio teki 12.6.2001 päätöksen 2002/185/EY Saksan liittotasavallan valtiontuesta Saksassa toimivalle Technische Glaswerke Ilmenau GmbH:lle (EYVL 2002, L 62, s. 30), jossa se tarkasteli ainoastaan maksusta vapauttamista koskevaa toimenpidettä. Komissio katsoi, että tämä toimenpide ei vastannut yksityisen sijoittajan käyttäytymistä ja että kyse oli yhteismarkkinoille soveltumattomasta valtiontuesta.

6 Komissio aloitti 3.7.2001 päivätyllä kirjeellään EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen toisen muodollisen tutkintamenettelyn, joka kirjattiin numerolla C 44/2001. Tässä menettelyssä tarkasteltiin uunien kauppahinnan loppuosan maksun erääntymisen lykkäämistä, tätä maksua varten olevan pankkitakauksen muuttamista ja TAB:n myöntämää lainaa.

7 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 28.8.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen komission 12.6.2001 tekemän päätöksen kumoamiseksi (asia T-198/01).

8 Kantaja esitti 24.10.2001 päivätyllä kirjeellään huomautuksia toisesta muodollisesta tutkintamenettelystä ja teki komissiolle hakemuksen, jossa se pyysi saada tutustua asiakirja-aineiston siihen osaan, joka ei ole luottamuksellinen, sekä esittää tämän jälkeen uusia huomautuksia. Komissio hylkäsi tämän hakemuksen 23.11.2001 päivätyssä kirjeessään.

9 Kantaja teki 1.3.2002 päivätyssä kirjeessään Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43) perusteella hakemuksen, jossa se pyysi saada tutustua

– ”kaikkiin asiakirjoihin, jotka sisältyvät komission asiakirja-aineistoihin kaikissa [kantajaa] koskevissa tukiasioissa ja erityisesti tukiasiassa C 44/2001

– kaikkiin asiakirjoihin, jotka sisältyvät komission asiakirja-aineistoihin, jotka koskevat yritykselle Schott Glas, Jena, Saksa; omistaja: Carl-Zeiss-Stiftung, Hessenweg 18, D 89522 Heidenheim a.d. Brenz, myönnettyjä valtiontukia

muihin yrityksiin liittyviä liikesalaisuuksia lukuun ottamatta”.

10 Komissio hylkäsi asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen 27.3.2002 päivätyssä kirjeessään, ja se totesi muun muassa, että pyydettyihin asiakirjoihin sovellettiin poikkeusta, josta säädetään asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa, jossa säädetään muun muassa, että tutustuttavaksi ei anneta asiakirjaa, jonka sisältämien tietojen ilmaiseminen vahingoittaisi tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaa, jollei ylivoimainen yleinen etu edellytä ilmaisemista. Komissio myös täsmensi, että ”[kantajaa] koskevat asiakirjat ovat osa vireillä olevaa muodollista tutkintamenettelyä C 44/2001”.

11 Kantaja teki 15.4.2002 päivätyssä kirjeessään komission pääsihteerille asetuksen N:o 1049/2001 7 artiklan 2 kohdan nojalla asiakirjoihin tutustumista koskevan uudistetun hakemuksen.

12 Komission pääsihteeri hylkäsi tämän hakemuksen 28.5.2002 päivätyssä kirjeessään (jäljempänä riidanalainen päätös), jossa todettiin seuraavaa:

"_ _

kiitän teitä 15.4.2002 päivätystä kirjeestänne, joka kirjattiin saapuneeksi 15.4.2002 ja jossa pyydätte, että tutkisin uudestaan hakemuksenne saada tutustua seuraaviin asiakirjoihin:

– Technische Glaswerke Ilmenaulle – – myönnettyä valtiontukea koskevat asiakirjat;

– Schott Glasille mahdollisesti myönnettyyn valtiontukeen liittyvät asiakirjat.

Hakemuksenne ensimmäinen osa kattaa Saksan viranomaisten ja komission kilpailun [pääosaston] välisen kirjeenvaihdon sekä tuensaajana olevan [Technische Glaswerke Ilmenaun] ja yhden sen kilpailijan, Schott Glasin, esittämät huomautukset.

Hakemuksenne toinen osa puolestaan kattaa monialaisten puitteiden mukaisen ennakkoilmoituksen, joka koskee Schott Glasin merkittäviä uusia investointihankkeita Saksan itäosassa.

Tarkasteltuani hakemustanne minun on valitettavasti vahvistettava kielteinen päätös, jonka [kilpailun] pääosasto on teille osoittanut, siitä syystä, että näiden eri asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaiseminen voi vahingoittaa tarkastus- ja tutkintatoimien tarkoitusten suojaa. Tästä poikkeuksesta, joka koskee oikeutta tutustua asiakirjoihin, säädetään nimenomaisesti asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan [2 kohdan kolmannessa] luetelmakohdassa.

Vireillä olevissa tutkimuksissa, jotka koskevat valtiontuen yhteensopivuutta yhteismarkkinoille, on nimittäin välttämätöntä, että komissio, jäsenvaltio ja asianomaiset yritykset tekevät lojaalia yhteistyötä ja että niiden välillä vallitsee vastavuoroinen luottamus, jotta eri osapuolet voivat esittää kantansa vapaasti. Tämän vuoksi kyseisen asiakirjan sisältämien tietojen ilmaisemisella voidaan vaarantaa kyseistä vuoropuhelua ja siten haitata tämän kantelun käsittelyä.

Lisäksi koska Schott Glasin hankkeen kattavaan ennakkoilmoitukseen sisältyy hankkeen yksityiskohtainen kuvaus, sillä, että annettaisiin mahdollisuus tutustua tähän asiakirjaan, voidaan vahingoittaa vakavasti kyseisen yhtiön taloudellisia etuja. Tätä etua suojataan nimenomaisesti edellä mainitun asetuksen 4 artiklan [2 kohdassa] säädetyllä poikkeuksella, joka koskee oikeutta tutustua asiakirjoihin.

Olen myös tarkastellut mahdollisuutta antaa pyydettyjen asiakirjojen osat, joita poikkeukset eivät koske. Näitä asiakirjoja ei kuitenkaan [voitu] jakaa luottamuksellisiin ja ei-luottamuksellisiin osiin.

Tässä tapauksessa myöskään ylivoimainen yleinen etu ei edellytä kyseessä oleviin asiakirjoihin sisältyvien tietojen ilmaisemista – –."

13 Kantaja nosti esillä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 8.8.2002 toimittamallaan kannekirjelmällä. Kantaja teki samana päivänä päivätyllä erillisellä asiakirjalla hakemuksen asian ratkaisemiseksi nopeutetussa menettelyssä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 76 a artiklan mukaisesti, ja kyseinen hakemus hylättiin 12.9.2002 tehdyllä päätöksellä.

14 Schott Glas -yhtiö toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 25.10.2002 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen vastaajan vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtajan 16.1.2003 antamalla määräyksellä väliintulohakemus hyväksyttiin. Schott Glas toimitti väliintulokirjelmänsä 19.2.2003.

15 Ruotsin kuningaskunta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.11.2002 ja Suomen tasavalta 15.11.2002 väliintulohakemukset, joissa ne pyysivät saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtajan 16.1.2003 antamalla määräyksellä väliintulohakemukset hyväksyttiin. Ruotsin kuningaskunta toimitti väliintulokirjelmänsä 3.3.2003. Suomen tasavalta ei toimittanut väliintulokirjelmää.

16 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 17.12.2002 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa se vaati Saksan kantajalle myöntämään valtiontukeen liittyvän muodollisen tutkintamenettelyn C 44/2001 päätteeksi 2.10.2002 tehdyn komission päätöksen K(2002) 2147 lopullinen kumoamista (asia T-378/02). Tässä päätöksessä komissio katsoi, että TAB:n myöntämässä lainassa ja pankkitakauksen muuttamisessa oli kyse yhteismarkkinoille soveltumattomista valtiontuista (ks. edellä 2 kohta).

17 Asiassa T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau vastaan komissio, 8.7.2004 antamassaan tuomiossa (Kok. 2004, s. II-2717) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu viides jaosto) hylkäsi kantajan asiassa T-198/01 nostaman kanteen.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoja muutettiin 13.9.2004 alkaen, ja esittelevä tuomari nimitettiin puheenjohtajaksi viidenteen jaostoon, jolle esillä oleva asia näin ollen siirrettiin.

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti 14.12.2004 kantajaa esittämään huomautuksia oikeusriidan kohteesta esillä olevassa oikeudenkäynnissä, kun otettiin huomioon erityisesti se, että kantaja oli saanut oikeudenkäynneissä asiassa T-198/01 ja asiassa T-378/02 eri asiakirjoja, jotka liittyvät tukien tutkintamenettelyihin C 19/2000 ja C 44/2001.

20 Kantaja vahvisti vastauksessaan, joka saapui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 20.1.2005, että se oli saanut tutustua oikeudenkäynneissä asiassa T-198/01 ja asiassa T-378/02 tiettyihin asiakirjoihin, jotka liittyvät edellä mainittuihin tukimenettelyihin ja jotka ovat peräisin Saksan liittotasavallalta ja Schott Glasilta, muun muassa Schott Glasin esittämiin 23.1.2001 päivättyihin huomautuksiin, jotka liittyvät muodolliseen tutkintamenettelyyn C 19/2000. Kantaja täsmentää kuitenkin, että se on vakuuttunut siitä, ettei se ole saanut tietoa kaikista vastaajan hallussa olevista asiakirjoista, jotka liittyvät näihin menettelyihin. Kantajan mukaan sillä on edelleen intressi saada tutustua mainittuihin asiakirjoihin.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kehotuksesta komissio täsmensi kirjeessään, joka saapui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 13.4.2005, että sen hallussa oli vielä asiakirjoja, joihin kantajan ei ollut annettu tutustua ja joita ei ollut toimitettu kantajalle asian T-198/01 ja asian T-378/02 yhteydessä.

22 Tällä välin laajennetun neljännen jaoston puheenjohtajan 3.3.2005 antamalla määräyksellä käsittelyä asiassa T-378/02 lykättiin siihen saakka, kunnes yhteisöjen tuomioistuin antaa tuomion asiassa C-404/04 P, jossa on kyse valituksesta, jonka kantaja on tehnyt edellä 17 kohdassa mainitussa asiassa Technische Glaswerke Ilmenau vastaan komissio annetusta tuomiosta.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kehotuksesta komissio toimitti kirjeessä, joka saapui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 31.5.2006, sille täydellisen luettelon hallintomenettelyn asiakirja-aineistosta, joka liittyy kantajalle myönnettyjen tukien tutkintamenettelyihin.

24 Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 15.6.2006 pidetyssä istunnossa. Komissiota kehotettiin täten esittämään huomautuksensa seurauksista, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-2/03, Verein für Konsumenteninformation vastaan komissio, 13.4.2005 antamalla tuomiolla (Kok. 2005, s. II-1121; jäljempänä asia VKI) on esillä olevan asian kannalta.

Asianosaisten ja väliintulijoiden vaatimukset

25 Kantaja, jota Ruotsin kuningaskunta ja Suomen tasavalta tukevat, vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen, paitsi niiltä osin kuin siinä evätään oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät välittömästi vireillä olevaan Schott Glasia koskevien tukien tutkintamenettelyyn

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Komissio, jota Schott Glas tukee, vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Asetuksen N:o 1049/2001 soveltaminen

Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat

27 Kantaja väittää, että asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklan 1 kohdassa määritelty oikeus tutustua komission hallussa oleviin asiakirjoihin ei ole tavallinen johdannainen oikeus, vaan se on päinvastoin demokratiaperiaatteen valossa perustavanlaatuinen oikeus, jota koskevia poikkeuksia on tulkittava suppeasti.

28 Kantajan mukaan sillä asetuksen N:o 1049/2001 nojalla olevien oikeuksien määrittäminen on erotettava niiden oikeuksien määrittämisestä, joita "osapuolilla" on valtiontukimenettelyssä. Kantajan mukaan se, että oikeuskäytännössä sille ei tunnusteta oikeutta tutustua alkuperäiseen asiakirja-aineistoon tukea koskevan tutkintamenettelyn osapuolena, ei voi vaikuttaa sen oikeuksiin unionin kansalaisena.

29 Ruotsin kuningaskunta väittää, että asetus N:o 1049/2001 on yleisesti sovellettava asiakirja, jolla on tarkoituksena turvata yleisön oikeus saada tietoa unionin toiminnasta. Asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklan 1 kohdassa olevasta asiakirjoihin tutustumiseen oikeutettujen selvästä ja täsmällisestä määritelmästä ilmenee Ruotsin kuningaskunnan mukaan, että kantaja on kiistatta tähän oikeutettu ja että kantaja voi perustellusti vaatia, että sen hakemus käsitellään mainitun asetuksen säännösten mukaisesti.

30 Komissio väittää, että tuensaajan oikeus tutustua hallintomenettelyn asiakirja-aineistoon ja oikeus tutustua asiakirjoihin asetuksen N:o 1049/2001 nojalla ovat kaksi täysin eri asiaa. Kantajan kirjelmistä ilmenee komission mukaan, että kantaja on vedonnut mainittuun asetukseen ainoastaan kiertääkseen valtiontukia koskevia menettelysääntöjä ja korvatakseen menettelyllisten oikeuksien puuttumisen. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) ei nimittäin säädetä oikeudesta tutustua asiakirjoihin tai asiakirja-aineistoihin, ja oikeuskäytännössä on katsottu, että tuensaajien menettelyllisiä oikeuksia noudatetaan, kun tuensaajia on kehotettu esittämään huomautuksensa hallinnollisessa menettelyssä (yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002, Kok. 2002, s. I-7869 ja yhdistetyt asiat T-127/99, T-129/99 ja T-148/99, Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, tuomio 6.3.2002, Kok. 2002, s. II-1275), niin kuin kantajan osalta on esillä olevassa asiassa tehty.

31 Schott Glas väittää, että kantaja pyrkii käyttämään asetusta N:o 1049/2001 välineenä saadakseen Schott Glas -yrityksen sisäisiä tietoja ja kiertääkseen yhteisöjen tuomioistuinten vakiintunutta oikeuskäytäntöä, joka koskee osapuolten oikeuksia saada tutustua asiakirjoihin komission hallinnollisissa menettelyissä. Kyse on Schott Glasin mukaan menettelystä, joka on selvästi ristiriidassa asetuksen N:o 1049/2001 poliittisen tavoitteen kanssa, eli sen kanssa, että yhteisön kansalaiselle annetaan mahdollisimman täydellinen kuva yhteisön elinten päätöksentekomenettelyistä. Schott Glas huomauttaa lisäksi, että asetusta N:o 1049/2001 ei ollut annettu Jenaer Glaswerk -yrityksen yksityistämiseen liittyvän muodollisen tutkintamenettelyn C 58/91 (NN 144/91) aikaan ja että Schott Glas ei näin ollen osannut odottaa, että sen kilpailija voisi myöhemmin haluta saada tutustua kyseiseen menettelyyn liittyviin asiakirjoihin.

32 Schott Glasin mukaan perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) säännökset, jotka koskevat oikeutta tutustua asiakirjoihin, osoittavat, että tämä asetus on lex specialis suhteessa asetukseen N:o 1049/2001. Muussa tapauksessa menettelyn osapuolet ja muut kolmannet voisivat pelkästään asetukseen N:o 1049/2001 vetoamalla kiertää asetuksen N:o 1/2003 27 artiklassa vahvistettuja rajoituksia, jotka koskevat oikeutta tutustua

asiakirjoihin. Näin olisi myös valtiontukimenettelyn osalta, jossa kolmansien osallistumista koskevat rajoitukset seuraavat yhtäältä asetuksesta N:o 659/1999 ja toisaalta oikeuskäytännöstä.

33 Lisäksi asetuksesta N:o 1049/2001 ilmenee Schott Glasin mukaan, että "oikeus tutustua asiakirja-aineistoon" ja "oikeus tutustua asiakirjaan" eivät ole toisiaan vastaavia käsitteitä ja että oikeus tutustua asiakirjaan edellyttää hakemusta, jossa kuvaillaan pyydetty asiakirja niin, että se voidaan yksilöidä. Tässä asetuksessa ei anneta kansalaisille oikeutta, jonka nojalla he voisivat tutkia kyseessä olevan elimen asiakirja-aineistoja löytääkseen asiakirjoja, jotka ovat mahdollisesti heitä kiinnostavia, ja kyseinen päätelmä pätee etenkin silloin, kun asiakirjoihin tutustumista koskevia hakemuksia ei ole perusteltu. Tässä tapauksessa kantaja on Schott Glasin mukaan ainoastaan vaatinut vähäsanaisesti oikeutta saada tutustua "kaikkiin asiakirjoihin", jotka koskevat väitettyä valtiontukimenettelyä, johon on viitattu, mikä ei ole Schott Glasin mukaan hämmästyttävää, sillä kantaja myöntää itsekin, että se etsii asiakirjoja, jotka ovat edelleen tuntemattomia.

34 Schott Glas väittää, että kantaja vetoaa virheellisesti asetukseen N:o 1049/2001 ja että kantajan asiakirjoihin tutustumista koskevaa hakemusta on sen kohteesta riippumatta tarkasteltava niiden tukimenettelyissä sovellettavien sääntöjen mukaisesti, jotka koskevat oikeutta tutustua asiakirjoihin, eikä mainitun asetuksen säännösten mukaisesti.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

35 On kiistatonta, että kantaja on tehnyt asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen, joka perustuu asetukseen N:o 1049/2001, ja että komissio on riidanalaisella päätöksellään evännyt oikeuden tutustua pyydettyihin asiakirjoihin ja viitannut nimenomaisesti mainitun asetuksen 4 artiklan 2 kohtaan, jossa säädetään asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtävistä poikkeuksista, joissa on kyse yhtäältä tarkastus- ja tutkintatoimien tarkoitusten suojaamisesta ja toisaalta oikeushenkilön taloudellisten etujen suojaamisesta.

36 Komissiolta tiedusteltiin istunnossa, mitä se tarkoitti perusteluissaan, joissa todettiin, että "kantajan hakemus ei näytä – – kuuluvan asetuksessa N:o 1049/2001 annetun suojan alaan" ja että kantaja vetosi kyseiseen asetukseen ainoastaan kiertääkseen valtiontukien alalla sovellettavia menettelysääntöjä, ja komissio vastasi toteamalla selvästi, että kyseistä säädöstä oli sovellettava tässä tapauksessa täysimääräisesti mutta että asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa mainitun poikkeuksen johdosta komission oli mahdollista evätä oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät vireillä oleviin tukimenettelyihin, kuten kantajan pyytämät asiakirjat.

37 Esillä olevassa oikeudenkäynnissä on siis selvitettävä, sovelsiko komissio asianmukaisesti asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta oikeudesta saada tutustua asiakirjoihin.

38 Schott Glas kuitenkin väittää väliintulokirjelmässään, että asetusta N:o 1049/2001 sovelletaan ainoastaan asiakirjoihin, jotka on esitetty yhteisön lainsäädäntömenettelyssä, että asiakirjoihin tutustumista koskevaa hakemusta olisi pitänyt tarkastella niiden tukimenettelyissä sovellettavien sääntöjen mukaisesti, jotka koskevat oikeutta tutustua asiakirjoihin, eikä mainitun asetuksen säännösten mukaisesti ja että mainittua asetusta ei voida soveltaa asiakirjoihin, jotka toimielimet ovat saaneet haltuunsa ennen sen soveltamisen aloittamista eli ennen 3.12.2001. Näillä perusteluilla pyritään täten osoittamaan, että asetusta N:o 1049/2001 ei joko voitu soveltaa tässä tapauksessa tai että kyseinen asetus on lainvastainen oikeudellinen perusta riidanalaiselle päätökselle.

39 Tästä seuraa, että jos oletetaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi hyväksyä nämä perustelut, niiden nojalla voitaisiin todeta, että riidanalainen päätös on lainvastainen. On kuitenkin muistutettava, että Schott Glas hyväksyttiin osallistumaan tähän oikeudenkäyntiin tukeakseen komission, joka vaatii kumoamiskanteen hylkäämistä, vaatimuksia.

40 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön, jota mainitun perussäännön 53 artiklan mukaan sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, 40 artiklan neljännen kohdan mukaan väliintulokirjelmässä saadaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdan mukaan väliintulijan on hyväksyttävä asia sellaisena kuin se on väliintulohetkellä. Vaikka näiden säännösten vastaista ei ole se, että väliintulija esittää perusteluja, jotka poikkeavat sen tukeman asianosaisen perusteluista, edellytyksenä on kuitenkin, että ne eivät muuta oikeudenkäynnin kohdetta ja että väliintulon tarkoituksena on edelleen tukea tämän asianosaisen esittämiä vaatimuksia (ks. edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Koska tässä tapauksessa yhtäältä Schott Glasin perusteluilla, jos ne oletetaan perustelluiksi, on mahdollista todeta, että riidanalainen päätös on lainvastainen, ja koska toisaalta komission vaatimusten tarkoituksena on kumoamiskanteen hylkääminen eikä niitä ole perusteltu sellaisilla perusteilla, joiden tarkoituksena olisi se, että riidanalainen päätös todetaan lainvastaiseksi, on selvää, että Schott Glasin perustelujen tutkimisesta seuraisi oikeudenkäynnin kohteen, sellaisena kuin se on määritelty kannekirjelmässä ja vastineessa, muuttaminen. Kyseiset perustelut on siis jätettävä tutkimatta (ks. edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 53 ja 54 kohta).

Oikeudenkäynnin kohde

Asianosaisten lausumat

42 Kantaja korostaa, että se on pyytänyt saada tutustua "kaikkiin" sitä koskeviin tukimenettelyihin eli menettelyihin C 19/2000 ja C 44/2001 liittyviin asiakirjoihin sekä Schott Glasia koskeviin menettelyihin liittyviin asiakirjoihin, mukaan lukien Schott Glasin yksityistämiseen liittyvä menettely.

43 Kantajan mukaan riidanalaisessa päätöksessä evätään täten oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka kuuluvat neljään eri ryhmään, jotka liittyvät

– päätettyyn tukimenettelyyn C 19/2000

– vireillä olevaan tukimenettelyyn C 44/2001

– tukimenettelyyn tai tukimenettelyihin, jotka päätettiin Jenaer Schott Glasin yksityistämisen yhteydessä

– vireillä olevaan tukimenettelyyn, joka liittyy Schott Glasin uuteen investointiin Thüringenin osavaltiossa.

44 Kantaja katsoo, että jos riidanalaista päätöstä on tulkittava siten, että se koskee ainoastaan vireillä olevaan menettelyyn C 44/2001 liittyviä asiakirjoja ja asiakirjoja, jotka liittyvät vireillä olevaan tukien tutkintamenettelyyn, jonka kohteena on Schott Glas, on sovellettava asetuksen N:o 1049/2001 8 artiklan 3 kohtaa. Siten sitä, että komissio ei antanut vastausta asiakirjoihin tutustumista koskevaan hakemukseen muiden pyydettyjen asiakirjojen osalta, on pidettävä kannekelpoisena hylkäävänä päätöksenä. Kantaja täsmentää myös, että esillä olevalla kanteella pyritään siihen, että yksinomaan ne asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden epäämiset kumotaan, jotka koskevat kolmea ensimmäistä asiakirjaryhmää edellisessä kohdassa mainituista asiakirjaryhmistä.

45 Kantaja riitauttaa komission perustelut, joiden mukaan hakemus, joka koskee oikeutta tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät Schott Glas Jena -yritykselle myönnettyihin tukiin, oli liian epämääräinen ja kyseinen hakemus ei siis voinut kattaa asiakirjoja, jotka koskevat valtiontukien myöntämistä Jenaer Glaswerken vuonna 1992 toteutetun yksityistämisen yhteydessä. Kantajan mukaan komissiolle piti olla selvää, että asiakirjoihin tutustumista koskeva hakemus koski myös mainittuja asiakirjoja, ja näin siitä huolimatta, että kyseessä olevaa tukimenettelyä ei ollut käyty otsikolla "Schott Glas Jena". Tästä on kantajan mukaan osoituksena se, että komissiolla ei ollut ainakaan vastineessaan vaikeuksia yksilöidä kyseessä olevaa menettelyä.

46 Komissio väittää, ettei sillä ole hallussaan ainuttakaan asiakirjaa, joka liittyisi valtiontukiin, jotka on myönnetty "Schott Glas, Jena" -nimiselle yhtiölle, joka on nimitys, jota asiakirjoihin tutustumista koskevissa hakemuksissa on nimenomaisesti käytetty, mutta että sillä on hallussaan asiakirja-aineisto, joka liittyy Schott Lithotec AG:lle myönnettyjä tukia koskevaan tutkintamenettelyyn. Komissio toteaa olettaneensa, että kantaja käytti tästä viimeksi mainitusta yrityksestä nimeä "Schott Glas", ja se siis hylkäsi asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen ottaen huomioon vireillä olevan tukimenettelyn, joka koski Schott Lithotec AG:tä. Komission mukaan kyseisillä näkökohdilla ei edes ole merkitystä kannekirjelmässä esitetyn oikeudenkäynnin kohteen määrittelyn kannalta.

47 Vastaaja väittää myös, että sillä ei ole asiakirja-aineistoa, joka koskee menettelyä, joka päätettiin kannekirjelmässä käytetyn ilmaisun mukaan "Jenaer Schott Glasin yksityistämisen yhteydessä", ja se täsmentää, että Schott Glas -yritys on toiminut yksityisellä sektorilla 50 vuotta eikä sitä siis ole yksityistetty. Se huomauttaa, että Schott Glas osallistui Jenaer Glaswerk -yrityksen yksityistämiseen ostamalla osan kyseisen yrityksen pääomasta yhdellä Saksan markalla, ja tammikuussa 1992 aloitetun muodollisen tutkintamenettelyn C 58/91 (NN 144/91) päätteeksi katsottiin, että tähän liiketoimeen ei liittynyt tukea.

48 Siihen seikkaan, että kantajan tarkoituksena oli pyytää oikeutta tutustua myös edellä tarkoitetun menettelyn asiakirja-aineistoon, ei komission mukaan edes viitattu asiakirjoihin tutustumista koskevassa hakemuksessa, ja kyseinen seikka mainitaan

ensimmäistä kertaa kannekirjelmässä. Näin ollen komissio katsoi perustellusti, että kantajan hakemuksen kohteena oli ainoastaan oikeus tutustua Schott Lithotec AG:lle myönnettyihin tukiin liittyvän tutkintamenettelyn asiakirja-aineistoon.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

49 Riidanalaisesta päätöksestä ja vastaajan kirjelmistä ilmenee, kun niitä luetaan yhdessä, että vastaaja epäsi ensinnäkin oikeuden tutustua kantajalle myönnettyjä valtiontukia koskeviin asiakirjoihin, joita ovat asiakirjat, jotka liittyvät numerolla C 19/2000 ja numerolla C 44/2001 kirjattuihin menettelyihin. Komissio nimittäin toteaa, että sen oli mahdotonta käsitellä erikseen näiden kahden menettelyn asiakirjoja, koska kyseiset menettelyt koskevat samoja rakenneuudistukseen tähtääviä toimenpiteitä ja perustuvat samoihin asiakirjoihin.

50 Toiseksi komissio katsoi, että hakemus, joka koski oikeutta tutustua "kaikkiin asiakirjoihin, jotka sisältyvät komission asiakirja-aineistoihin, jotka koskevat yritykselle Schott Glas, Jena – – myönnettyjä valtiontukia", kattoi "monialaisten puitteiden mukaisen ennakkoilmoituksen, joka koskee Schot Glasin merkittäviä uusia investointihankkeita Saksan itäosassa". Se hylkäsi tämän hakemuksen ja nojautui asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa säädettyihin asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtäviin poikkeuksiin, joista toinen liittyy tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaan ja toinen oikeushenkilön taloudellisten etujen suojaan.

51 Kantaja totesi kannekirjelmässään, että sen hakemuksella, joka koski oikeutta tutustua Schott Glasia koskeviin asiakirjoihin, oli kahtalainen merkitys, koska se koski asiakirjoja, jotka liittyvät

a) tukimenettelyyn tai tukimenettelyihin, jotka päätettiin Jenaer Schott Glasin yksityistämisen yhteydessä

b) vireillä olevaan tukimenettelyyn, joka liittyy Schott Glasin uuteen investointiin Thüringenin osavaltiossa.

52 Kantaja väitti myös, että esillä olevalla kanteella ei vaadita kumoamaan päätöstä evätä oikeus tutustua edellisen kohdan b luetelmakohdassa tarkoitettuihin asiakirjoihin ja että jos riidanalaista päätöstä on tulkittava siten, että se koski ainoastaan kyseisiä asiakirjoja eikä a luetelmakohdassa mainittuja asiakirjoja, asetuksen N:o 1049/2001 8 artiklan 3 kohtaa on sovellettava. Siten siinä, että komissio ei vastannut hakemukseen saada tutustua edellisen kohdan a luetelmakohdassa mainittuihin asiakirjoihin, oli kantajan mukaan kyse asiakirjoihin tutustumista koskevaan hakemukseen tehdystä implisiittisestä kielteisestä päätöksestä, josta voidaan nostaa kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

53 On selvää, että komissio teki nimenomaisen hylkäävän päätöksen uudistettuun hakemukseen saada tutustua Schott Glasia koskeviin asiakirjoihin, ainakin sellaisena kuin komissio kyseisen hakemuksen ymmärsi sen sanamuodon perusteella eli hakemuksena saada tutustua edellä 51 kohdan b luetelmakohdassa tarkoitettuihin asiakirjoihin.

54 Sen osalta, onko hakemuksesta saada tutustua edellä 51 kohdan a luetelmakohdassa mainittuihin asiakirjoihin tehty implisiittinen kielteinen päätös, on määritettävä, oliko komission kohtuudella ymmärrettävä uudistetulla hakemuksella saada tutustua Schott Glasia koskeviin asiakirjoihin oleva kahtalainen merkitys, joka todetaan edellä 51 kohdassa. Siinä, että viranomainen ei lausu asiasta, voidaan nimittäin katsoa olevan kyse hylkäävästä päätöksestä ainoastaan, jos mainitun viranomaisen oli mahdollista ratkaista asia asianmukaisesti ja siis ymmärtää, mitä siltä pyydettiin.

55 Tässä tapauksessa on todettava, että sekä asiakirjoihin tutustumista koskevan alkuperäisen hakemuksen että uudistetun hakemuksen sanamuoto on yleinen ja että niissä ei viitata Jenaer Glaswerke -yritykseen, sen yksityistämiseen tai tiettyyn ajanjaksoon.

56 Kantaja on ensimmäisen kerran vasta kannekirjelmässä maininnut hakemuksen saada tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät "Schott Glasin tai Jenaer Schott Glasin yksityistämistä" koskevaan tukimenettelyyn. Kantaja väitti, että komissiolle piti olla "ilmiselvää", että asiakirjoihin tutustumista koskeva hakemus kattoi myös asiakirjat, jotka koskevat valtiontukien myöntämistä vuonna 1992 toteutetun Jenaer Glaswerken yksityistämisen yhteydessä, mutta se myönsi vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään oikeudenkäynnin kohdetta koskevaan kysymykseen, että sen hakemus ei ollut riittävän täsmällinen, ja se vetosi Ruotsin kuningaskunnan perusteluihin, jotka koskevat sitä, että komissio jätti noudattamatta sillä asetuksen N:o 1049/2001 6 artiklan 2 kohdan nojalla olevaa avustamisvelvollisuutta.

57 Lisäksi vastineesta ilmenee, että komission oli tulkittava hakemusta voidakseen antaa sille merkityksen, joka tosiasiallisesti vastasi kantajan odotuksia, joskin ainoastaan osittain. Vastaaja toteaa täten, että kantaja "ei ole täsmentänyt, mitä se tarkoitti ilmaisulla 'kaikkiin asiakirjoihin, jotka sisältyvät komission asiakirja-aineistoihin, jotka koskevat yritykselle Schott Glas, Jena – – myönnettyjä valtiontukia'", ja että se "oletti", että kantaja oli käyttänyt vahingossa nimitystä "Schott Glas", vaikka riidanalaisen päätöksen aikaan vireillä olleen muodollisen tutkintamenettelyn kohteena olleita tukia saaneen yrityksen nimi oli Schott Lithotec AG.

58 On katsottava, että kantajan asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen sanamuoto ei ollut sellainen, että komissio olisi sen perusteella voinut ymmärtää kyseisen hakemuksen kaksinaisen merkityksen, ja että näin ollen ei voida katsoa, että komissio olisi tehnyt implisiittisen kielteisen päätöksen hakemuksesta saada tutustua edellä 51 kohdan a luetelmakohdassa tarkoitettuihin asiakirjoihin.

59 Edellä esitetystä seuraa, että komissio epäsi riidanalaisessa päätöksessä oikeuden saada tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät yhtäältä kantajalle myönnettyjä tukia koskeviin tutkintamenettelyihin ja toisaalta vireillä olevaan tutkintamenettelyyn, joka koskee "Schott Glasin uutta investointia Thüringenin osavaltiossa", ja on muistutettava, että tämä riidanalaisen päätöksen toinen osa ei ole kantajan nostaman kumoamiskanteen kohteena.

60 Näin ollen kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin siinä vaaditaan kumoamaan väitetty implisiittinen kielteinen päätös, joka koskee hakemusta saada tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät "tukimenettelyyn, joka päätettiin Jenaer Schott Glasin yksityistämisen yhteydessä".

Asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan, joka koskee asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtävää poikkeusta, jossa on kyse tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojasta, rikkominen

61 Kantaja, jota Ruotsin kuningaskunta tukee, esittää useita väitteitä edellä tarkoitetun kumoamisperusteen tueksi. Ensinnäkin kantajan mukaan komissio epäsi oikeuden tutustua pyydettyihin asiakirjoihin tarkastelematta konkreettisesti kutakin kyseisistä asiakirjoista. Toiseksi vastaaja nojautui virheellisesti oikeuskäytännössä omaksuttuihin ratkaisuihin, jotka liittyvät päätöksiin evätä oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka koskevat jäsenvaltiota vastaan käynnistettyjä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevia menettelyjä, joita ei voida rinnastaa tukia koskeviin tutkintamenettelyihin. Kolmanneksi komissio ei kantajan mukaan kunnioittanut oikeutta tutustua asiakirjojen osiin. Neljänneksi asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa säädetyn intressivertailun perusteella olisi pitänyt päätyä siihen, että pyydettyjen asiakirjojen sisällöstä annetaan tieto.

62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että ensin on tarkasteltava väitettä, joka koskee sitä, että asiakirjoihin tutustumista koskevassa hakemuksessa tarkoitettuja asiakirjoja ei ole tutkittu konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti.

Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat

63 Kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen perustelut osoittavat, että komission mukaan oikeutta tutustua vireillä olevia tukimenettelyjä koskeviin asiakirjoihin ei voida missään tapauksessa myöntää kyseisten asiakirjojen luonteen vuoksi. Kantaja väittää, että vastaaja siis epäsi oikeuden tutustua pyydettyihin asiakirjoihin ottamatta huomioon kyseessä olevaa tukimenettelyä ja asianomaisia asiakirjoja.

64 Kantajan mukaan sekä asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan sanamuodosta että oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että komission on päinvastoin tutkittava konkreettisesti kussakin yksittäistapauksessa, voidaanko kyseessä olevaan asiakirjaan tutustumisella tosiasiassa vahingoittaa tutkintamenettelyä. Kantaja muistuttaa, että yksinään "se, että kyseessä oleva asiakirja koskee tarkastusta, ei riitä perustelemaan esitetyn poikkeuksen soveltamista" (asia T-20/99, Denkavit Nederland v. komissio, tuomio 13.9.2000, Kok. 2000, s. II-3011, 45 kohta).

65 Komissio ei kantajan mukaan myöskään osoittanut, että asiakirjoihin tutustumisella olisi voitu haitata kantajaa koskevaa tukimenettelyä, joka oli jo päätetty asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen tekoaikaan. Tätä ei kantajan mukaan muutoinkaan ole mahdollista näyttää toteen. Kantaja muistuttaa, että asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 7 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että 2 kohdassa säädettyjä poikkeuksia sovelletaan ainoastaan niin kauan kuin suojelu on perusteltua. Tarkastus- ja tutkintatoimien osalta jo niiden luonteesta seuraa, että mitään perusteluja, jotka koskevat päätöstä evätä oikeus tutustua asiakirjoihin, ei voida enää ottaa huomioon sen jälkeen, kun kyseessä oleva tutkinta on saatettu päätökseen.

66 Kantaja huomauttaa, että komissio epäsi oikeuden tutustua asiakirjojen osiin ja komissio nojautui tässä hylkäävässä päätöksessä yleisiin perusteluihin, joiden mukaan "näitä asiakirjoja ei voida jakaa luottamuksellisiin ja ei-luottamuksellisiin osiin", ja se piti lähtökohtanaan sitä, että tukimenettelyssä ainoastaan komissio ja jäsenvaltio vaihtavat asiakirjoja keskenään ja että kenenkään muun ei pidä saada tutustua kyseisiin asiakirjoihin edes menettelyn päättymisen jälkeen.

67 Ruotsin kuningaskunta väittää, että riidanalaisesta päätöksestä ja vastaajan tässä oikeudenkäynnissä omaksumasta kannasta ilmenee, että komissio ei tarkastellut konkreettisesti tietoja, jotka sisältyvät asiakirjoihin, joihin pyydettiin saada tutustua. Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat kuitenkin täsmentäneet aikaisemman lainsäädännön perusteella useaan otteeseen, että tietojen ilmaisemista koskevan hakemuksen käsittelyssä on tarkasteltava pyydetyn asiakirjan sisältämiä tietoja, mikä on periaate, jota sovelletaan edelleen asetuksen N:o 1049/2001 yhteydessä. Jos tällaista tarkastelua ei suoriteta, on mahdotonta ratkaista, onko olemassa suojeltavia etuja niin, että asiakirjan salassapito on perusteltua, tai suorittaa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa mainittu intressivertailu. Konkreettinen tarkastelu on Ruotsin kuningaskunnan mukaan välttämätöntä myös sen määrittämiseksi, onko mahdollista tutustua asiakirjojen osiin. Tämä päätelmä pätee sovellettavasta poikkeuksesta riippumatta.

68 Komissio väittää, että asiassa T-191/99, Petrie ym. vastaan komissio, 11.12.2001 annetussa tuomiossa (Kok. 2001, s. II-3677) ilmaistua näkemystä, johon riidanalainen päätös perustuu, sovelletaan rajoituksetta tukien tutkintamenettelyihin, jotka ovat epäilemättä asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja "tutkintatoimia".

69 Komissio toteaa, että kuten jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevissa menettelyissä, tukien tutkintamenettelyissä komission ja jäsenvaltion on tehtävä vilpitöntä ja lojaalia yhteistyötä, joten kolmansilla ei voi olla oikeutta saada tutustua näihin menettelyihin liittyviin asiakirjoihin ennen kyseisten menettelyjen päättämistä. Niin kauan kuin tukien tutkintamenettelyä ei ole päätetty, yleisölle ei voida komission mukaan myöntää oikeutta saada tutustua asiakirjoihin, kun tämän menettelyn asianomaisilla osapuolilla, jotka eivät voi vedota puolustautumisoikeuksiin, ei ole tällaista oikeutta.

70 Komissio väittää, että kantajan tekemä asiakirjoihin tutustumista koskeva hakemus koskee asiakirjoja, jotka liittyvät vireillä olevaan tukien tutkintamenettelyyn. Komission mukaan se teki kaksi päätöstä, jotka koskivat yleisen rakenneuudistukseen tähtäävän hankkeen, jollaisena kantaja itsekin kyseisen hankkeen esitteli kirjelmissään, kahta osaa. Vastaaja toteaa, että vireillä oleva tukimenettely C 44/2001 koskee samoja rakenneuudistukseen tähtääviä toimenpiteitä ja perustuu samoihin asiakirjoihin kuin tukimenettely C 19/2000, ja se päättelee, että näin ollen asiakirjoihin tutustumista koskevia hakemuksia, jotka koskivat kyseessä olevia kahta menettelyä, oli näin ollen käsiteltävä yhdessä.

71 Komissio väittää, että esillä oleva oikeusriita on erilainen kuin edellä 24 kohdassa mainitussa asiassa VKI annettuun tuomioon johtanut oikeusriita, joka koski päätöstä evätä oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka liittyivät jo päätettyyn kartellia koskevaan menettelyyn. Koska tässä tapauksessa oli kyse hakemuksesta, joka koski oikeutta saada tutustua asiakirjoihin, jotka liittyivät vireillä olevaan valtiontukimenettelyyn, edellä 68 kohdassa mainitussa asiassa Petrie ym. vastaan komissio annetussa tuomiossa esitettyjen periaatteiden perusteella oli komission mukaan mahdollista antaa yleinen vastaus, ja mainitussa hakemuksessa tarkoitettuja asiakirjoja ei siis ollut tarpeen analysoida konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti.

72 Schott Glas huomauttaa, että silloin, kun kantaja teki hakemuksen, joka koski oikeutta tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät kantajaa koskevaan kahteen valtiontukiasiaan, menettely C 44/2001 oli edelleen vireillä. Kantaja kuitenkin korosti itse

toistuvasti tukimenettelyjen C 19/2000 ja C 44/2001 välillä olevaa suoraa aineellista yhteyttä. Schott Glas päättelee tästä, että kantaja pyysi oikeutta saada tutustua asiakirjoihin, vaikka menettelyssä, jossa komissio ei ollut vielä tehnyt päätöstä, suoritettiin tutkintatoimia.

73 Schott Glas katsoo, että tässä tapauksessa komission oli tulkittava asetuksessa N:o 1049/2001 säädettyjä poikkeuksia niiden vakiintuneiden periaatteiden mukaisesti, jotka koskevat kolmansien osapuolten oikeuksia osallistua tukimenettelyyn, ja että komissio katsoi siis perustellusti, että kantajan pyytämien asiakirjojen luovuttaminen olisi vahingoittanut vakavasti tutkintatoimien tavoitetta (asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmas luetelmakohta) ja komission päätöksentekomenettelyä asiassa C 44/2001 (asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

74 Asetuksen N:o 1049/2001 2, 4 ja 6–8 artiklasta seuraa, että toimielimellä, jolle on tehty kyseisen asetuksen nojalla asiakirjoihin tutustumista koskeva hakemus, on velvollisuus tutkia tämä hakemus ja vastata siihen ja erityisesti arvioida, sovelletaanko jotakin mainitun asetuksen 4 artiklan mukaisista poikkeuksista kyseessä oleviin asiakirjoihin (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 67 ja 68 kohta).

75 Tässä tapauksessa komissio kieltäytyi toimittamasta asiakirjoja, jotka liittyivät kantajalle myönnettyjen valtiontukien tutkintamenettelyihin, ja se vetosi asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa säädettyyn asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtävään poikkeukseen, jossa on kyse tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojasta.

76 On todettava, että kuten komissio toteaa, asiakirjoihin tutustumista koskevassa pyynnössä tarkoitetut asiakirjat liittyvät todella asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitettuihin "tutkintatoimiin", ja kantaja tai Ruotsin kuningaskunta eivät kiistä tätä toteamusta.

77 Ainoastaan se seikka, että asiakirja koskee poikkeuksella suojattua etua, ei kuitenkaan riitä perustelemaan poikkeuksen soveltamista (ks. vastaavasti edellä 64 kohdassa mainittu asia Denkavit Nederland v. komissio, tuomion 45 kohta). Tällainen soveltaminen voidaan lähtökohtaisesti perustella vain siinä tapauksessa, että toimielin on etukäteen arvioinut ensinnäkin sitä, aiheutuuko asiakirjaan tutustumisesta konkreettisesti ja tosiasiallisesti haittaa suojatulle edulle, ja toiseksi sitä, että niissä tilanteissa, joita asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 ja 3 kohta koskevat, ei ole olemassa ylivoimaista yleistä etua, joka edellyttäisi pyydetyn asiakirjan sisällön ilmaisemista. Lisäksi suojatun edun vahingoittumisen riskin on oltava kohtuudella ennustettavissa eikä puhtaasti hypoteettinen (ks. vastaavasti asia T-211/00, Kuijer v. neuvosto, tuomio 7.2.2002, Kok. 2002, s. II-485, 56 kohta). Näin ollen tutkiminen, joka toimielimen on poikkeusta soveltaakseen lähtökohtaisesti suoritettava, on tehtävä konkreettisella tavalla, ja sen on ilmettävä päätöksen perusteluista (ks. vastaavasti asia T-14/98, Hautala v. neuvosto, tuomio 19.7.1999, Kok. 1999, s. II-2489, 67 kohta; asia T-188/98, Kuijer v. neuvosto, tuomio 6.4.2000, Kok. 2000, s. II-1959, 38 kohta ja edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 69 ja 74 kohta).

78 Lisäksi asetuksesta N:o 1049/2001 ilmenee, että kaikkia sen 4 artiklan 1–3 kohdassa mainittuja poikkeuksia on sovellettava "asiakirjaan". Tämä konkreettinen tutkiminen

on siis tehtävä jokaiselle asiakirjalle, jota hakemus koskee (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 70 kohta).

79 On vielä korostettava, että ainoastaan konkreettinen ja asiakirjakohtainen tutkiminen – abstraktin ja yleisen tutkimisen sijaan – voi mahdollistaa sen, että toimielin arvioi sitä, onko hakijalle mahdollista myöntää asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 6 kohdan mukainen oikeus tutustua asiakirjojen osiin (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 73 ja 75 kohta), ja että asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtävien poikkeusten ajallisen soveltamisen osalta asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 7 kohdassa säädetään, että mainitun artiklan 1–3 kohdassa säädettyjä poikkeuksia sovelletaan ainoastaan niin kauan kuin suojelu on "asiakirjan sisällön" kannalta perusteltua.

80 Tässä tapauksessa riidanalaisen päätöksen perusteluista ei ilmene, että komissio olisi arvioinut asiakirjoihin tutustumista koskevassa hakemuksessa tarkoitettujen asiakirjojen sisältöä konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti. Komissio ei sitä paitsi ole väittänyt vastineessaan, 13.4.2005 esittämissään huomautuksissa eikä istunnossa, että se olisi suorittanut tällaisen tutkimisen. Riidanalaisen päätöksen sanamuodosta ilmenee, että vastaaja ei perustanut kyseistä päätöstä kyseessä olevien asiakirjojen sisältämiin tietoihin vaan yleiseen asiakirjaryhmittäin tehtyyn analyysiin, jossa se erotteli yhtäältä kyseessä olevan jäsenvaltion kanssa käydyn kirjeenvaihdon ja toisaalta asianomaisten osapuolten muodollisessa tutkintamenettelyssä esittämät huomautukset.

81 Riidanalaisesta päätöksestä ei myöskään ilmene, että komissio olisi varmistanut konkreettisesti, että kaikki hakemuksessa tarkoitetut asiakirjat todella kuuluivat jompaankumpaan yksilöidyistä ryhmistä.

82 Prosessinjohtotoimesta, jolla komissiota kehotettiin toimittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle täydellinen luettelo asiakirjoista, jotka kuuluvat hallintomenettelyn asiakirja-aineistoon, joka liittyy kantajalle myönnettyjen tukien tutkintamenettelyihin, voidaan jopa tehdä vastakkainen päätelmä.

83 Tämän luettelon tarkastelu nimittäin osoittaa, että useat asiakirjat, jotka olivat komission hallussa riidanalaisen päätöksen tekohetkellä, eivät kuulu kyseessä olevan jäsenvaltion kanssa käytyyn kirjeenvaihtoon eivätkä asianomaisten osapuolten esittämiin huomautuksiin, ja näitä asiakirjoja ovat

– 28.12.2000 päivätty komission kirje, jossa se kehotti Schott Glasia vastaamaan joukkoon kysymyksiä muodollisen tutkintamenettelyn C 19/2000 yhteydessä (asiakirja 39)

– kilpailun pääosaston muistiot, joissa komission eri yksiköiltä pyydettiin tietoja tai lausuntoja kyseisen pääosaston laatimista päätösluonnoksista (asiakirjat 3, 18, 45 ja 54), ja kyseisten yksiköiden antamat vastaukset (asiakirjat 4, 19, 20 ja 46–49)

– kilpailun pääosaston muistiot, jotka oli osoitettu komission vastuussa olevalle jäsenelle (asiakirjat 12, 17, 44 ja 79)

– asian käsittelyvaihetta koskevat kilpailun pääosaston sisäiset tiedonannot (asiakirjat 8, 13, 33 ja 36).

84 Komissiolta tiedusteltiin istunnossa laiminlyönnistä, joka koski velvollisuutta suorittaa kantajan tekemässä asiakirjoihin tutustumista koskevassa hakemuksessa tarkoitettujen asiakirjojen osalta konkreettinen ja asiakirjakohtainen tutkiminen, ja se korosti vastauksessaan esillä olevan oikeusriidan tosiseikkojen ja edellä 24 kohdassa mainitussa asiassa VKI annettuun tuomioon johtaneen tapauksen tosiseikkojen välistä eroa. Vastaajan mukaan silloin, kun asiakirjoihin tutustumista koskeva hakemus koskee asiakirjoja, jotka liittyvät vireillä olevaan tukien valvontamenettelyyn, kuten tässä tapauksessa, konkreettinen ja asiakirjakohtainen tutkiminen ei ole välttämätön, ja sovellettaessa tutkintatoimien tarkoitusten suojaan perustuvaa poikkeusta asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta on annettava yleinen vastaus, jossa todetaan mainittujen asiakirjojen luottamuksellisuus.

85 On todettava, että toimielimen velvollisuudessa arvioida konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti asiakirjoihin tutustumista koskevassa hakemuksessa tarkoitettujen asiakirjojen sisältöä on kyse periaatteellisesta ratkaisusta (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 75 kohta), jota sovelletaan kaikkiin asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 1–3 kohdassa mainittuihin poikkeuksiin riippumatta siitä, mihin alaan pyydetyt asiakirjat liittyvät, olipa kyse erityisesti kartelleista, kuten tapauksessa, joka johti tuomion antamiseen edellä 24 kohdassa mainitussa asiassa VKI, tai julkisten tukien valvonnasta.

86 Voi kuitenkin olla, että mainittu tutkiminen ei ole tarpeen silloin, kun käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvistä erityisistä olosuhteista johtuu, että on selvää, että asiakirjoihin tutustumista koskeva oikeus on evättävä tai päinvastoin myönnettävä. Näin voisi erityisesti olla ensinnäkin, jos jokin poikkeus asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta koskee selvästi tiettyjä asiakirjoja kokonaisuudessaan, tai käänteisesti, jos asiakirjoihin on selvästi mahdollista tutustua kokonaisuudessaan, taikka jos komissio on jo arvioinut asiakirjoja konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti samankaltaisissa olosuhteissa (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 75 kohta).

87 On siis tutkittava, koskiko kantajan hakemus asiakirjoja, joiden osalta tapauksen olosuhteista johtuen ei ollut tarpeen suorittaa tällaista konkreettista ja asiakirjakohtaista tutkimista.

88 Komissio perusteli tarkastus- ja tutkintatoimien tarkoitusten suojaan perustuvan poikkeuksen soveltamista riidanalaisessa päätöksessä vetoamalla siihen, että vireillä olevissa tutkimuksissa, jotka koskevat valtiontuen yhteensopivuutta yhteismarkkinoille, on välttämätöntä, että komissio, jäsenvaltio ja asianomaiset yritykset tekevät lojaalia yhteistyötä ja että niiden välillä vallitsee vastavuoroinen luottamus, jotta eri "osapuolet" voivat esittää kantansa vapaasti, ja siihen, että näihin tutkimuksiin liittyvien asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaisemisella "voidaan vaarantaa kyseistä vuoropuhelua ja siten haitata – – kantelun käsittelyä".

89 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näin yleisellä arvioinnilla, jota sovelletaan hallintomenettelyn koko asiakirja-aineistoon, joka liittyy kantajalle myönnettyjen tukien tutkintamenettelyihin, ei osoiteta, että asiaan liittyy erityisiä olosuhteita, joiden johdosta on mahdollista katsoa, ettei kyseisen hallintomenettelyn asiakirja-aineiston muodostavien asiakirjojen osalta ollut tarpeen suorittaa konkreettista ja asiakirjakohtaista tutkimista. Kyseisellä arvioinnilla ei varsinkaan näytetä toteen sitä, että asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtävä poikkeus kattoi nämä asiakirjat selvästi kokonaisuudessaan.

90 Kuten edellä 81 kohdassa todettiin, riidanalaisesta päätöksestä ei ilmene, että komissio olisi varmistanut konkreettisesti, että kaikki hakemuksessa tarkoitetut asiakirjat todella kuuluivat jompaankumpaan yksilöidyistä ryhmistä. Edellä 82 kohdassa tarkoitetusta prosessinjohtotoimesta ilmenee päinvastoin, että useat komission hallussa olevat asiakirjat eivät kuulu kumpaankaan näistä ryhmistä ja että näin ollen oli virheellistä jakaa kyseiset asiakirjat kahteen ryhmään. Se, että ryhmittelyn todetaan olevan virheellinen, on joka tapauksessa esteenä sille, että katsottaisiin, että poikkeus, johon riidanalaisessa päätöksessä viitataan, kattaa selvästi kaikki hakemuksessa tarkoitetut asiakirjat (ks. vastaavasti edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 83 kohta).

91 Lisäksi on myös todettava, että komission riidanalaisessa päätöksessä sekä vastineessa esittämät pohdinnat ovat epämääräisiä ja yleisiä. Koska asiakirjakohtaista eli asiakirja asiakirjalta tapahtuvaa tutkimista ei ole suoritettu, kyseisten pohdintojen perusteella ei voida riittävällä varmuudella ja seikkaperäisellä tavalla katsoa, että

komission perusteluja, jos ne oletetaan lähtökohtaisesti perustelluiksi, voidaan soveltaa kaikkiin asiakirjoihin, jotka kuuluvat hallintomenettelyn asiakirja-aineistoon, joka liittyy kantajalle myönnettyjen tukien tutkintamenettelyihin. Komission ilmaisemat pelot jäävät pelkkien väitteiden tasolle ja ovat näin ollen liian hypoteettisia (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, 84 kohta).

92 Tältä osin saattaa vaikuttaa vähintäänkin paradoksaaliselta se, että vedotaan komission, jäsenvaltion ja "asianomaisten yritysten" välisen vilpittömän ja suoran vuoropuhelun tarpeeseen lojaalin kilpailun ja keskinäisen luottamuksen ilmapiirissä siinä tarkoituksessa, että nimenomaan yhdeltä näistä asianomaisista "osapuolista" evätään oikeus tutustua mihinkään tietoihin, jotka koskevat suoraan itse käsittelyn kohdetta.

93 Lisäksi sen poikkeuksen, johon on vedottu, ajallisen soveltamisen osalta komissio viittaa "vireillä olevia tutkimuksia" koskeviin asiakirjoihin, mikä on yleisluonteinen muotoilu, jonka perusteella ei ole mahdollista päätellä riittävällä varmuudella, että mainittu poikkeus saattoi vielä riidanalaisen päätöksen tekoaikaan kattaa kaikki asiakirjoihin tutustumista koskevassa pyynnössä tarkoitetut asiakirjat, kun muistutetaan, että 28.5.2002 tukimenettely C 19/2000 oli päätetty.

94 On vielä todettava, että tutkimisvelvollisuudesta voidaan vapautua poikkeuksellisesti ja ainoastaan siinä tapauksessa, että asiakirjojen konkreettinen ja asiakirjakohtainen tutkiminen olisi hallinnollisesti erityisen työlästä ja ylittäisi sen, mitä voidaan kohtuudella vaatia (edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 112 kohta).

95 Tässä tapauksessa on selvää, ettei komissio ole vedonnut riidanalaisessa päätöksessä, kirjelmissään eikä istunnossa siihen, että kantajan tekemän asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen käsittelystä aiheutuisi liiallisesti työtä.

96 Näin ollen Schott Glasin perustelut, joiden mukaan ei voitu tosissaan odottaa, että komissio suorittaa "erittäin huomattavan hallinnollisen ponnistuksen", jota kaikkien valtiontukimenettelyn asiakirjojen tarkastelu eron tekemiseksi luottamuksellisten ja ei-luottamuksellisten osien tietojen välillä edellyttäisi, koska kantajan oikeus saada tutustua kyseessä oleviin asiakirjoihin ei ole suojelemisen arvoinen, on jätettävä tutkimatta.

97 On nimittäin muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan neljännessä alakohdassa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 4 kohdassa väliintulijalle annetaan oikeus esittää itsenäisesti paitsi perusteluja myös oikeudellisia perusteita, siltä osin kuin niillä tuetaan jonkun asianosaisen vaatimuksia ja siltä osin kuin ne eivät ole täysin erilaisia kuin oikeusriidan taustalla olevat näkemykset, sellaisena kuin se on syntynyt kantajan ja vastaajan välillä, mikä muuten johtaisi riidan kohteen muuttumiseen (asia T-171/02, Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomio 15.6.2005, Kok. 2005, s. II-2123, 152 kohta).

98 Kuten edellä todettiin, esillä olevassa tapauksessa kannekirjelmän tai vastineen sisällöstä taikka huomautuksista, joita kantaja ja komissio ovat esittäneet vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään oikeusriidan kohdetta koskevaan kysymykseen, ei käy ilmi ongelmia, jotka liittyvät asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen käsittelyn edellyttämään työmäärään. Näin ollen Schott Glasin perustelujen, jotka koskevat asiakirjoihin tutustumista koskevan hakemuksen käsittelyn edellyttämää "erittäin huomattavaa hallinnollista ponnistusta", ei voida katsoa liittyvän esillä olevan oikeusriidan kohteeseen.

99 Lopuksi on todettava, että Schott Glas vetoaa väliintulokirjelmässään asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohdan mukaiseen poikkeukseen. Schott Glas väittää, että komissio päätyi perustellusti sille kannalle, että kantajan pyytämien asiakirjojen luovuttaminen olisi vahingoittanut vakavasti tämän toimielimen päätöksentekomenettelyä asiassa C 44/2001. Koska komissio ei kuitenkaan vedonnut tähän poikkeukseen riidanalaisessa päätöksessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana ei ole arvioida tämän toimielimen sijaan sitä, sovelletaanko tätä poikkeusta todellakin hakemuksessa tarkoitettuihin asiakirjoihin (ks. vastaavasti edellä 24 kohdassa mainittu asia VKI, tuomion 91 kohta).

100 Edellä esitetystä seuraa, että väite, joka koskee sitä, että asiakirjoihin tutustumista koskevassa hakemuksessa tarkoitettuja asiakirjoja ei ole tutkittu konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti, on hyväksyttävä ja että komissio teki siten oikeudellisen virheen, kun se epäsi ehdottomasti kantajalta oikeuden tutustua asiakirjoihin. Näin ollen on katsottava, että komissio rikkoi asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohtaa ja että riidanalainen päätös on kumottava, eikä kantajan ja Ruotsin kuningaskunnan esittämiä muita kumoamisperusteita ole tarpeen tutkia.

Oikeudenkäyntikulut

101 Jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi työjärjestyksensä 87 artiklan 3 kohdan mukaan määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan. Esillä olevan asian olosuhteissa on määrättävä, että komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaa kolme neljäsosaa kantajalle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Kantaja vastaa neljäsosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

102 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä, että väliintulijan on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan. Esillä olevassa asiassa Schott Glas, joka on väliintulijana tukeakseen komission vaatimuksia, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

103 Ruotsin kuningaskunta ja Suomen tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Komission 28.5.2002 tekemä päätös kumotaan siltä osin kuin siinä evätään oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka liittyvät Technische Glaswerke Ilmenau GmbH:lle myönnettyjen tukien tutkintamenettelyihin.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaa kolme neljäsosaa Technische Glaswerke Ilmenaulle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Technische Glaswerke Ilmenau vastaa neljäsosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

4) Schott Glas, Ruotsin kuningaskunta ja Suomen tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Vilaras Dehousse Šváby

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä joulukuuta 2006.

E. Coulon M. Vilaras

kirjaaja jaoston puheenjohtaja